

Neapolis Nekropolü'nden Cam Eserler¹

Glass Vessels from the Neapolis Necropolis

Zerrin AYDIN TAVUKÇU²

Ayşe AVLİ³

Araştırma Makalesi / Reserach Article

Geliş Tarihi / Received: 21.05.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 26.06.2022

Doi: 10.48146/odusobiad.1119450

Atıf / Citation: Aydın Tavukçu, Z. ve Avli, A., (2022). "Neapolis Nekropolü'nden Cam Eserler", OÜSOBİAD 12 (2), 569-592, Doi: 10.48146/odusobiad.1119450

Öz

Günümüz Aydın İli, Bozdoğan İlçesi, Yazıkent Beldesi sınırları içerisinde yer alan, Neapolis Antik Kenti'nin nekropol alanında 2010 yılında açığa çıkarılmış olan bir oda mezardan, bu çalışma kapsamında değerlendirilen 13 adet cam eser ele geçmiştir. Söz konusu eserler içerisinde kâse, unguentarium ve bardak gibi çeşitli örnekler bulunmakta olup, çoğunluğu; konik gövdeli, armudi gövdeli, minyatür küresel gövdeli, tüp biçimli ve şamdan (çan) gövdeli olmak üzere çeşitli alt tiplere ayrılan unguentarium isimli kap formu oluşturmaktadır. Neapolis eserleri arasındaki en erken örnek, Helenistik Döneme ait olduğu anlaşılan kalıp yapımıyla üretilmiş olan kâsedir. Kâse dışındaki eserlerin tamamı MÖ 1. yüzyılda Suriye'de ortaya çıktığı düşünülen serbest üfleme tekniği ile aletle şekillendirilerek yapılmıştır. Bu kapsamda değerlendirilen eserler; tipolojik olarak gruplara ayrılmış, antik çağ cam sanatı içerisinde bilinen örneklerle yapılan analogik değerlendirmeler sonucunda tarihlendirme yoluna gidilmiştir. MÖ 2. yy'ın ortalarından, MS 3. yy'a kadar geniş bir tarih aralığında üretilmiş oldukları görülen eserler içerisinde özellikle unguentariumların ölü gömme ritüelleriyle bağlantısı olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler Neapolis, Cam, Kâse, Unguentarium, Helenistik, Roma.

Abstract

13 glass vessels, evaluated within the scope of this study, were found from a chamber tomb unearthed in 2010 in the necropolis area of the Neapolis Ancient City, located within the borders of Yazıkent Town, Bozdoğan District, in today's Aydın Province. Among the mentioned works, there are various examples such as bowls, unguentariums and glasses, most of them; Conical body, piriform body, miniature spherical body, tubular and bell-shaped body, which is divided into various sub-types, form the vessel called unguentarium. The earliest example among the Neapolis artifacts is the bowl produced by molding making, which is understood to belong to the Hellenistic Period. All of the vessels, except the bowl, were made by using the free blowing technique, which is thought to have originated in Syria in the 1st century BC. The works evaluated in this context; They

¹ Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'nda 2020 yılında Arş. Gör. Ayşe Avli tarafından gerçekleştirilmiş "Neapolis Nekropolü'nden İki Oda Mezar ve Buluntuları" isimli Yüksek Lisans Tezi'nden üretilmiştir.

²Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 25240, Erzurum / TÜRKİYE, E-mail: ztavukcu@atauni.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2402-7788>.

³ Sorumlu Yazar, Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 25240, Erzurum / TÜRKİYE, E-mail: ayse.avli@atauni.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5714-5460>.

were grouped typologically and dated as a result of analogical evaluations made with known examples in ancient glass art. It is understood that among the vessels produced in a wide range of dates from the middle of the 2nd century BC to the 3rd century AD, especially the unguentariums are associated with burial rituals.

Keywords Neapolis, Glass, Bowl, Unguentarium, Hellenistic, Roman.

Giriş

Doğudan batıya doğru akan Maiandros Nehri (Büyük Menderes); antik çağda Lydia, İonia ve Karia bölgeleri arasında bir ulaşım kaynağı olup (Sarin, 2021: 178), oluşturduğu bereketli ovası, dağlardan gelen küçük yan kolları ve bu küçük akarsuların oluşturduğu alüvyonlu vadilerle, insanoğlu için önemli bir yaşam alanı ve uygarlıklar için önemli bir kaynak olmuştur (Akdeniz, 2002: 1; Çörtük, 2007: 37; Aydın Tavukçu, 2019: 176; Avli, 2020: 4; Akkurnaz ve Çorbacıoğlu, 2021: 10). Morsynos (Dandalaz/Karacasu), Harpasos (Akçay/Bozdoğan) ve Marsyas (Akçay/Çine) çayları, Maiandros'a karışan akarsular arasındadır. Harpasos Vadisi'nde çayın doğu ve batısında, kuzeyden güneye doğru Harpasa, Bargasa, Neapolis antik kentleri ile küçük bir kale görünümündeki Kystis yerleşimi bulunmaktadır. Akçay Nehri, günümüzde Aydın'ın Bozdoğan İlçesi ile Yazıkent Beldesi arasında doğal bir sınır oluşturmaktadır (Aydın Tavukçu, 2019: 176; Aydın Tavukçu ve Avli, 2021: 68). Yapılan araştırmalar sonucunda Harpasos'un doğusunda yer alan bu mevkiinin, antik dönemdeki Neapolis/Aurelia kentinin nekropol alanı olabileceği ortaya çıkmıştır (Talbert, 2000: 61; Aydın Tavukçu, 2019: 176; Avli, 2020: 4; Akkurnaz ve Çorbacıoğlu, 2021: 29, 38; Aydın Tavukçu ve Avli, 2021: 68). Karia kentlerinden biri olan ve kesintisiz iskânın sürdüğü Neapolis⁴ (Ramsay, 1960: 473; Küçükören, 2010: 121; Birsal, 2015: 20; Aydın Tavukçu ve Avli, 2021: 68), Erken Tunç Çağı'ndan beri yerleşim gören önemli bir merkezdir (Birsal 2015: 19; Aydın Tavukçu ve Avli 2021: 68).

Neapolis Antik Kenti Nekropol alanında, 2010 yılında Erken Helenistik Dönem'de inşa edildiği ve Roma Dönemi'nin sonlarına kadar kullanıldığı tespit edilen bir oda mezar açığa çıkarılmıştır. 1 Nolu oda mezar olarak isimlendirilen bu yapı içerisinden; 1 adet kâse, 10 adet unguentarium ve 2 adet bardak olmak üzere toplamda 13 adet cam eser ele geçmiştir⁵.

Çalışmada incelenen cam eserler arasındaki kâse, kalıp yapımıyla üretilirken, diğer tüm eserler MÖ 1. yüzyılda Suriye'de ortaya çıktığı düşünülen serbest üfleme tekniği ile yapılmıştır (Canav, 1985: 30; Erten Yağcı, 1993: 47; Gürler, 2000: 2; Aydın Tavukçu, 2007b: 146; Öztürk, 2013: 37; Tavukçu, 2020: 34; Aydın Tavukçu ve Coşkun, 2021: 92). Diğerlerine göre daha hızlı ve seri üretime olanak sağlayan serbest üfleme tekniğinde (Lightfoot ve Aslan, 1992: 5; Erten Yağcı, 1993: 47; Özgümüş, 2000: 13; Atik, 2004: 55; Çakmaklı, 2007: 39; Uysal, 2008: 17; Öztürk, 2013: 20; Canav Özgümüş, 2013: 36 vd; F. Eker, 2017: 20; Taştemür, 2017: 83; Tavukçu, 2020: 16-17; Tavukçu ve Eker, 2021: 738) 1.5-2 m uzunluğundaki üfleme çubuğunun ucuna alınan eriyik haldeki cam topağı, döndürülüp üflenerek aletlerle şekillendirilmektedir (Lightfoot ve Aslan, 1992: 5; Erten Yağcı, 1993: 47; Özgümüş, 2000: 13; Atik, 2004: 55; Çakmaklı, 2007: 39; Uysal, 2008: 17; Öztürk, 2013: 20; Canav Özgümüş, 2013: 36 vd;

⁴ Yunan dilinde "Ned"nin "yeni", "πολις"nin ise "kent" anlamına geldiği bilinmektedir. Bkz. Çelgin, 2011: 444, 543.

⁵ Neapolis Oda Mezarları ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. Avli, 2020; Aydın Tavukçu ve Avli, 2021.

F. Eker, 2017: 20; Taştemür, 2017: 83; Tavukçu, 2020: 16-17; Tavukçu ve Eker, 2021: 738.) Serbest üfleme tekniğinin ortaya çıkmasıyla cam yapımının maliyeti düşmüş, böylece ürünler sıradan halkın da kullanımına sunulmuştur. Bu gelişmeye paralel olarak cam eşyaların kullanımı tüm antik coğrafyada yaygınlaşmıştır. Dolayısıyla üfleme tekniğinin keşfiyle birlikte cam eserler hem hafiflik hem de estetik görüntüsü bakımından günlük hayatın vazgeçilmez öğelerinden biri haline gelmiştir (Eker ve Eker, 2016: 25; Temür ve Eker, 2019: 8). Çalışılan eserlerin tümü tipolojik olarak gruplandırılmış, kazılar ve araştırmalar ile bilim dünyasına kazandırılan, ulusal ve uluslararası ölçekte müze koleksiyonlarına dahil edilen antik çağ cam sanatı içerisinde bilinen örneklerle yapılan analogik değerlendirmeler sonucunda tarihlendirilmiştir.

Kâse

Helenistik Dönem'den itibaren cam ustaları, bilinen en erken cam yapım tekniği olan 'kalıba döküm tekniği'⁶ ile yeni kap formları üretmeye başlamışlardır. Bu sayede daha önceki dönemlerde yapılan parfüm, merhem ve kozmetik amacıyla kullanılan kaplardan farklı olarak, masa kabı gibi yeni formlar üretilmiştir. Sadece Doğu Akdeniz'de değil, batıda da yaygın olarak kullanılan bu kap formunun üretimi, MS 1. yy'ın ilk yarısına kadar devam etmiştir (Gençler Güray, 2011: 237-238).

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen cam eserler arasındaki en erken örnek, K.1 olarak isimlendirdiğimiz kâsedir. K.1; 'Kil, taş, ahşap ya da pişmiş topraktan yapılmış, tek veya çok parçalı kalıplar içerisine, camın dökülmesi ve yavaşça soğutularak camın kabın şeklini alması' (Saldern, 1980: 7; Atila ve Gürler, 2009: 12; F. Eker, 2017: 28; Temür ve Eker, 2019: 6) olarak tanımlayabileceğimiz döküm tekniği ile üretilmiştir. Tek parçalı taş ve seramik kalıplardan mühürler, plakalar ve kakma parçaları gibi nesnelere yapılırken (Tavukçu, 2020: 30); çok parçalı kalıplarla tek veya çok renkli cam kâselerin üretimi yapılmıştır (F. Eker, 2017: 28; Temür ve Eker, 2019: 6). Genellikle açık yeşil, kehribar tonlarında açık kahverengi, mavi, mor veya renksiz camdan üretilen örnekleri bilinmekle birlikte (Saldern, 1980: 7); Neapolis örneği yeşilimsi sarı camdan tek renkli olarak şekillendirilmiştir. Muhtemelen sofraya kabı olarak kullanılan yarı küresel gövdeli eser, hafif içe dönük kalın ağız kenarına sahiptir. Yüzeyi düz, bezemesiz ve kaidesizdir. Isings; kalıp yapımıyla üretilen bu kap formunu, Form 18'de 'sığ kaseler' başlığı altında incelemiştir, MÖ 1. yy'ın 2. yarısı'na tarihlendirmiştir (Isings, 1957: 36, Form 18).

Metropolitan Müzesi'nde (Met Museum-1; 2022), Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu'nda (Akat ve Fıratlı, 1984: 22-23, res. 31-32), Bodrum (Özet, 1998: 43, Kat. No. 13) ve Antalya Arkeoloji Müzesi'nde (Atik, 2004: 114, G 5-6) yer alan yarı küresel gövdeli, kalın ağız kenarlı benzer örnekler, MÖ 2-1. yy aralığına tarihlendirilirken, Metropolitan Müzesi'ndeki bir başka örnek (Metropolitan Museum of Art, 1881: 215-6; Met Museum-2, 2022), Toledo Müzesi Koleksiyonu 'nda (Grose, 1989: 193-194, Fig. 110, No. 217, 219, 220), Silifke Müzesi'nde korunan (Erten, 2018: 96-99, Kat. No. 36) ve Kos'tan ele geçen (Triantafyllidis, 2006: 151, fig. 6.3) altın kahverengi ve sarımsı yeşil renkteki kâseler, MÖ 2. yy'ın ortaları ile 1. yy'ın başlarına veya ortalarına tarihlendirilmiştir. Suriye'den ele geçen Royal Ontario Müzesi koleksiyonları arasında yer alan, üzerinde derin iki yiv bulunan yarı küresel gövdeli bir kâsenin (Hayes, 1975: 18, Kat. Nr. 40) MÖ 2. yy sonu ile 1. yy'ın ortalarına; Samsun Arkeoloji Müzesi'nde yer alan sığ formlu bir

⁶ Kalıba döküm tekniği, MÖ 1. binin ilk yarısında yoğun olarak kullanılmıştır. Bkz. Gürler, 2000: 7; Atila ve Gürler, 2009: 12; Eker ve Eker, 2016: 23.

başka kâsenin de (Temür ve Özbilgin, 2021: 305-306, Kat. No. 4, Res. 4A) yine MÖ 2. yy ile 1. yy başı gibi benzer tarihlere verildiği görülmektedir. Kahramanmaraş Müzesi'nde yer alan mavi ve amber sarısı rengine sahip kalıp yapımı 2 adet kâse (F. Eker, 2017: 46, TipIII), Neapolis örneği ile hemen hemen aynı boyutlarda olup biraz daha sığ formudur. MÖ 1. yy'ın sonları gibi diğer benzer örneklerden daha geç bir döneme tarihlendirilen bu iki eserin gövdesi üzerinde, ikişer sıra çarkta kesme tekniği ile yapılmış enine yivler bulunmaktadır. Form olarak bakıldığında Neapolis eseri ile paralel olan bu örneklerin neredeyse hepsinin gövde veya ağız kısımlarında K.1'de görülmeyen yivler yer almaktadır. Yarı küresel formda, kalıp tekniği ile üretilen bu benzer kâselerin tarihleri ışığında K.1'in, MÖ 2. yy'ın ortaları ve 1. yy'ın ortaları gibi bir tarihte üretilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Unguentariumlar

Latince bir sözcük olan unguentarium, güzellik merhemi ya da güzellik kokusu anlamına gelen "unguent" (Kabağağaç ve Alova, 1995: 618; F. B. Akkurnaz, 2016: 172) kelimesi ve genel anlamda merhemler ve yağlar için kullanılan "unguenta" kelimesi ile bağlantılı bir isimlendirmedir. Unguentariumların antik dönemdeki ismi bilinmemekle birlikte, "unguentarium" kelimesi ilk defa 20. yy'da Carthage'de araştırma yapan Fransız arkeologlar tarafından kullanılmıştır (Hellström, 1965: 24). Unguentariumların cenaze törenlerinde ölen kişinin akrabaları tarafından mezarlara ölü hediyesi amacıyla bırakıldığı bilinmektedir (Hellström, 1965: 24). Ampulla gibi formlarla ilişkilendirilen; lacrimarium, lacriamatorium veya balsamarium ismiyle de anılan bu şişeler (Anderson ve Stojanovic, 1987: 106; Tekçam, 2007: 238; Mortensen, 2014: 11; F. B. Akkurnaz, 2016: 174; Civelek, 2001: 102; Avli, 2020: 48); sadece parfüm değil, sirke, garum, çeşitli baharatlar, bal, ilaç, silphion gibi malzemelerin de taşınması için kullanılmıştır (Hellström, 1965: 24; F. B. Akkurnaz, 2016: 174; Kaya ve Temür, 2021: 143-144). Oldukça kırılğan bir malzeme olan camdan yapılmış eserlerin sağlam olarak ele geçtikleri yerler genellikle mezarlardır. Bu nedenle daha çok ölü kültürle ilişkilendirilmişlerdir (Aydın Tavukçu ve Coşkun, 2021: 93; Kaya ve Temür, 2021: 144). Antik çağ ölü gömme geleneklerinde; ölü'nün, defnedilmeden önce hazırlanması ve sergilenmesi sırasında, tüm vücuduna güzel kokulu yağlar, kremler ve merhemlerin sürüldüğü bilinmektedir (Şahin, 1996: 146; Aydın Tavukçu, 2007a: 91; Aydın Tavukçu ve Coşkun, 2021: 93). Sonrasında ise mezarlarda oluşacak kötü kokuların giderilmesi için bu kapların içerisine güzel kokulu akışkanlar doldurulmuş, ölen kişinin kendini evinde hissetmesi, mezarın tanıdık ve güzel kokmasını sağlamak amacıyla yanına konulmuştur (Şahin, 1996: 150; F. B. Akkurnaz, 2016: 173-174; Hazineci Coşkun, 2019: 553, Bkz. Dn. 14; Aydın Tavukçu ve Coşkun, 2021: 93). Böylece cam kaplar, günlük yaşamda ticari malların depolanması, taşınması, kozmetiklerin saklanması gibi alanlarda kullanılmalarının yanı sıra, ölü gömme geleneklerinin de önemli bir parçası olmuştur (Hellström, 1965: 24; Gençler Güray, 2011: 246, Bkz. Dn. 42).

Neapolis Nekropolü'ndeki cam eserler arasında en büyük grubu oluşturan unguentariumlar, kendi aralarında konik gövdeli, armudi gövdeli, minyatür küresel gövdeli, tüp biçimli ve şamdan tipli olmak üzere çeşitli gruplara ayrılmaktadır.

Çalışma kapsamında değerlendirilen açık yeşil renkli camdan yapılmış K.2 - K.5; dışa çekilip tekrar içe katlanarak düzleştirilmiş ağız yapısına, silindirik boyuna, konik gövdeye ve hafif içe çökük tabana sahiptir. “Konik Gövdeli Unguentariumlar” başlığı altında incelenen bu tip unguentariumlar, Roma İmparatorluğu’nun Doğu ve Batı topraklarında MS 1. yy’da yaygın olarak görülen kap formları arasında yer almaktadır. Suriye-Filistin Bölgesi’nde yaygın olarak üretilip kullanıma sunulan bu kaplar; Kıbrıs örnekleriyle de tanınmaktadır (Erten, 2018: 153). Gövde yüksekliklerinin kabın tüm yüksekliğinin yarısı kadar olması yönüyle Isings Form 28a grubuna⁷ (Isings, 1957: 42, Form 28a; Tekocak, 2013: 130) dâhil edebileceğimiz açık yeşil renkli saydam camdan yapılan Neapolis örneklerinin katlanmış ağız yapıları (F. Eker, 2014: 184) ve silindirik boyunlarının bir boğumla gövdeye birleşmesi; genellikle Doğu Roma özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır⁸ (Stern, 1977: 41; Erten, 2018: 153). Çok farklı isimlerle de anılan bu tip unguentariumların benzerlerini Samothrake Nekropolü’nde (Dusenbery, 1967: 42, Fig. 22-23), Carnegie Doğa Tarihi Müzesi’nde (Oliver, 1980: 80, no. 92), British Museum’da (Barag, 1985: 95, Pl. 15, no. 125), Atina Ulusal Müzesi’nde (Weinberg ve McClellan, 1992: 115-116, no. 79) ve New York Corning Museum’da (Whitehouse, 1997: 132, no. 212, 232) bulmak mümkündür. Sadece yurtdışı kaynaklı koleksiyonlarda değil, aynı zamanda Bodrum (Özet, 1998: 81, Kat. No. 44), Tire (Gürler, 2000: 33-35, 20-23), Bergama (Atila ve Gürler, 2009: 40, Kat. No. 48), Erzurum (Öztürk, 2013: 72, Kat. No. 19), Tokat (K. Eker, 2016: 63-64, Kat. No. U10; Eker ve Eker, 2016: 49, Kat. No. U10), Kahramanmaraş (F. Eker, 2017: 106-107, TipVIa), Antalya (Çokay Kepçe, 2017: 118-119, L42.4, L42.8), Bandırma (Koçhan ve Tan, 2017: 90-92, Kat. No. 5-13), Silifke (Erten, 2018: 152-155, Kat. No. 58-59) Sinop (Temür ve Eker, 2019: 51, 59-60, 62, Kat. No. 37, 45-46, 48) ve Elâzığ (Tavukçu, 2020: 116, Kat. No. 21) gibi Anadolu’daki pek çok müzemizde Neapolis buluntuları ile çok yakın form özellikleri gösteren örnekler bulunmaktadır. Bunlar kalın dışa çekik ağız, uzun silindirik boyun ve yuvarlak dip gibi birçok açıdan benzer özellik göstermekte olup, MS 1. yy veya 1-2. yy aralığına verilmiştir. Benzer örnekler dışında Kanada Royal Ontario Müzesi’nde (Hayes, 1975: 133, Pl. 34, no. 555-558) ve Yüksel Erimtan Koleksiyonu’nda (Lightfoot ve Arslan, 1992: 80-83, Kat. No. 36-39) MS 2-3. yy’a tarihlendirilen daha geç dönemde yapılmış konik gövdeli unguentariumlar da bulunmaktadır. Yapılan incelemeler ve tüm bu benzer örnekler yardımıyla K.2 - K.5’i, MS 1. yy’a tarihlendirmek mümkündür.

Koyu mavi renkli armudi gövdeye sahip K.6, dışa çekilip içe doğru katlanarak oluşturulan dışa taşkın kalın ağız kenarına, kısa silindirik boyuna, düz bir kaideye sahiptir. Bu tipteki unguentariumlar, erken üfleme tekniğinin en belirgin formlarıdır. Bu profile sahip olan eserler, genel olarak koyu yeşil, kobalt mavi gibi koyu bir renkle ya da üzerine geçirilen farklı renkteki cam ipliğiyle iki renkli olarak karşımıza çıkmaktadır (Gençler, 2009: 50-51). Ayrıca, armudi gövdeli şişelerin ağız kısmı, MS 3-4. yy gibi daha geç dönemlerde huniye benzer bir forma dönüşmektedir (Eker ve Eker, 2016: 84-86, Kat. No. Ş43-Ş45). K. 6 ile benzer form özelliklerine sahip, soluk mavimsi-yeşilimsi armudi gövdeli bir cam unguentarium (Dusenbery, 1967: 42, Fig. 21), Samothrake Nekropolü’nde Augustus Dönemi’ne tarihlendirilen bir mezarda ele geçmiştir. Bu örnek, Dusenbery tarafından aynı mezarda ele geçen başka küçük şişeler ve

⁷ Isings bu tipi, form gelişiminin en erken örneği olarak kabul etmektedir. Bkz. Isings, 1957: 42, Form 28a.

⁸ Kısa-silindirik boyundan gövdeye geçiş, alet yardımıyla yapılan bir boğumla belirtilmiştir. Boyun kısmından gövdeye geçişi sağlayan bu bölüm, cam henüz sıcakken bir alet yardımıyla yüzeye bastırılarak çeşitli büyüklüklere sahip girintiler şeklinde oluşturulur. Bu süslemeler daha çok şişe ve bardaklarda görülmektedir. Bkz. Özgümüş, 2000: 20; Hazinedar Coşkun, 2018: 53.

aynı kalıp ürünü terrakotta figürinler yardımıyla MS 1. yy'ın 2. çeyreğine tarihlendirilmiştir. 1970 yılında satın alınarak Türkiye Şişecam Fabrikaları cam eser koleksiyonları arasına kazandırılan bir başka örnek (Canav, 1985: 47, Kat. No. 48), Canav tarafından Samothrake örneği referans gösterilerek MS 1. yy'a tarihlendirilmiştir. Elauste Sebaste'de 2004 yılında yapılan kazılar sırasında 3 nolu mezardan ele geçen benzer bir örnek (Gençler, 2009: 50-51, Res. 25b, Çiz. VII-69; Gençler Güray, 2011: 247, Fig. 6-5), ele geçtiği kontekt gereğince MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir. K.6 ile armudi gövde açısından aralarında bağlantı kurabileceğimiz Kıbrıs örneklerinin de (Vessberg, 1952: 135, Pl. VII-35, 36, 38) olduğu bilinmektedir. Ayrıca Neapolis örnekleriyle benzer form özellikleri taşıyan kısa silindirik boyunlu armudi gövdeli unguentariumları; Laodikeia Nekropolü (Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: 645, Kat. No. 609; Şimşek, 2013: 489, Res. 718), Bergama Müzesi (Atıla-Gürler, 2008: 25, Kat. No. 17), Erzurum Arkeoloji (Öztürk, 2013: 71, Kat. No. 18/86-85), Bandırma Arkeoloji (Koçhan-Tan, 2017: 103, Kat. No. 53-54) ve Silifke Müzesi'nde (Erten, 2018: 145, Kat. No. 55) bulmak mümkündür. MS 1. yy'a tarihlendirilen bu örnekler göz önünde bulundurulduğunda K.6 için verilebilecek en uygun tarihin, MS 1. yy'ın ilk yarısı olduğu görülmektedir.

K.7 olarak isimlendirdiğimiz bir diğer eser, küresel gövdeli minyatür bir unguentariumdur. Yeşil renkli eserin, dışa ve içe doğru katlanarak düzleştirilmiş dudak kenarı, ince-kısa silindirik boynu, yuvarlak gövdesi ve hafif içe çökük kaidesi en belirgin form özellikleri olarak göze çarpmaktadır. MÖ 3-2. yy gibi erken dönemlerde ortaya çıkan ve MS 1. yy'a kadar da üreilmeye devam eden soğan gövdeli küçük-kısa boyunlu bu tip şişeleri Isings, Form 6 grubu içerisinde değerlendirmiştir (Isings, 1957: 22, Form 6). Dusenbery, Samothrake Nekropolü'nde bir çocuk mezarından ele geçen silindirik boyunlu, küresel gövdeli bir şişeden (Dusenbery, 1967: 41-42, Fig. 19-20) hareketle benzer form özellikleri sergileyen örneklerin Roma dünyasında MS 1. yy'ın ilk yarısından itibaren görülen genel şişe formları arasında olduğunu belirtmektedir. Mısır, Fayoum kaynaklı benzer form özellikleri gösteren bir başka örnek (Hayes, 1975: 135, Pl. 34, Cat. No. 543), bugün Kanada'da Royal Ontario Museum koleksiyonları arasında bulunmaktadır. Münster-Westfalischen koleksiyonlarından Grevenbroich buluntusu minyatür bir başka şişe (Löbbing, 2013: 256, Taf. 55, 7, Kat. Nr. 5 (a)), Löbbing tarafından MS 1.yy'a tarihlenmiştir. Bu örnekler dışında küresel gövdeli minyatür şişelerin benzerlerini Anadolu'da; Milet'te (Rohde, 1980: 156, Kat. Nr. 18), Ankara'da (Lightfoot-Arslan, 1992: 39-40, Kat. No. 6-7), Bergama Müzesi'nde (Atıla ve Gürler, 2009: 18, Kat. No. 4), Laodikeia Nekropolü'nde (Şimşek, Okunak ve Bilgin, 2011: 645, Kat. No. 610; Şimşek, 2013: 489, Res. 719), Tokat (K. Eker, 2016: 78, Kat. No. Ş37) ve Sinop Müzesi'nde (Temür ve Eker, 2019: 101, Kat. No. 87) görmek mümkündür. Bu paralel örnekler doğrultusunda K.7 için tarih olarak, MS 1. yy'ın ilk yarısını önerebiliriz.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen cam eserler arasında, tüp biçimli bir unguentarium da bulunmaktadır. K.8, dışa çekilip tekrar içe doğru katlanarak düzleştirilmiş geniş-kalın bir ağız yapısına, gövdeye doğru hafif genişleyen uzun-silindirik boyuna, tabana doğru hafif genişleyen priform biçimli gövdeye ve hafif içe çökük tabana sahiptir. Ortalama yükseklikleri 10-15 cm arasındaki tüp biçimli unguentariumların genellikle, yeşil ve mavi tonlarında ya da renksiz camdan yapıldıkları bilinmektedir. Roma topraklarında ele geçen örneklerde ağız işlenişine göre de bölgesel farklılıklar gösteren bu tipte;

batıda sadece katlanarak biçimlendirilmiş ağız kenarlarının görülmesine karşılık, doğudaki örneklerin çoğunda dışa çekilip tekrar içe katlandıktan sonra düzleştirilip tabla şeklini aldığı görülür. Anadolu'daki birçok kazı alanında genellikle nekropollerde ele geçirilen ve sonrasında müze koleksiyonlarına dahil edilen bu tip unguentariumların, oldukça yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. (F. Eker, 2014: 174-175). Isings Form 8 grubuna dahil edilen bu tip unguentariumları tarihlenmede kullanılan en önemli kriter, boyun kısmının uzunluğudur. Kronolojik olarak kısa boyunludan uzun boyunluya doğru bir gelişim gösterdikleri düşünülen tüp biçimli unguentariumların uzun boyunlu olan örneklerinin Cladiuslar Dönemi'nden itibaren görülmeye başladıkları ve Flaviuslar Dönemi'nde yaygın hale geldikleri belirtilmektedir (Stern, 1977: 37; Erten, 2018: 133). Tüp biçimli unguentariumlar, serbest üfleme tekniğinin gelişimiyle birlikte üretilmiş ilk cam örneklerinden olmalıdırlar. Katlanarak oluşturulmuş geniş ağız kenarları, silindirik boyunları ve priform gövdeleri ile basit bir form sergileyen bu tip şişeler, MS 1. yy ile 3. yy arasında Roma İmparatorluğu topraklarında sıklıkla görülürler. Anadolu'daki birçok kazı alanında, genellikle nekropollerden ele geçmeleri, serbest üfleme tekniği sayesinde seri olarak kolayca şekillendirilen bu tip unguentariumların geniş halk kitleleri tarafından mezar armağanı olarak kullanıldıklarını düşündürmektedir. Tüp biçimli unguentariumların mezar armağanı olarak kullanılmalarının yanı sıra, kozmetik sıvılar ya da yağların taşınmasında da kullanılmış oldukları bilinmektedir. Ancak en yaygın kullanım alanının mezarlar olduğu, bu nedenle de ölü gömme ritüelleriyle doğrudan bağlantılarının olduğu düşünülmektedir (F. Eker, 2014: 174-175). Tüp biçimli unguentariumların benzerlerini Samothrake Nekropolü'nde (Dusenbery, 1967: 42-43, Fig. 25), Royal Ontario Museum'da (Hayes, 1975: 71, pl. 16, 232), Pittsburg Carnegie Museum'da (Oliver, 1980: 80, 93), Bodrum (Özet, 1998: 74, 39b), Tire (Gürler, 2000: 43, 40; Hazinedar Coşkun, 2018: 55, Kat. No. 8-9), Tarsus Müzesi (Yurtseven, 2006: 95, Res. 34, Çiz. 27), Elaiussa Sebaste (Gençler Güray, 2011: 247, Fig. 7, 1-3) ve Bandırma Arkeoloji Müzesi'nde (Koçhan-Tan, 2017: 93, Kat. No. 18) bulmak mümkündür. Sözü edilen örnekler, MS 1. yy veya ortalarına tarihlenmektedir. Bu eserlerle olan form benzerliği nedeniyle K.8 için de aynı tarih önerilebilir.

Şamdan (çan) biçimli unguentarium olarak tanımlanan K.9 - K.11, Roma camcılığında en sık rastlanan tiplerden biridir (Isings, 1957: 97-98, Form 82A1; Erten Yağcı, 1993: 143; Aydın Tavukçu, 2007b: 146-147, Res. 1-2, Çiz. 1-2). Açık yeşil renkli camdan şekillendirilen Neapolis örnekleri; dışa çekilip daha sonra içe katlanarak düzleştirilmiş geniş bir ağıza, silindirik boyuna, şamdan şekilli bir gövdeye ve hafif içe çöktürülmüş bir tabana sahiptir. Gövdeleri genellikle konik, yarı küresel, priform veya şamdan/çan biçimli (Erten Yağcı, 1993: 143) olan bu tip unguentariumların, en belirgin özelliği boynun gövdeden daha uzun olmasıdır. Bu şekilde üretilmelerinin nedeni, çeşitli yağların ve kozmetik sıvıların kontrollü bir şekilde dökülmesini ve içlerindeki sıvının kolayca buharlaşmasını önlemektir. Şamdan biçimli unguentariumların bazılarında görülen boynun yukarıdan aşağıya doğru hafifçe genişlemesi, boyun ile gövdenin bir boğumla birleşmesi ve dip kısımlarının hafif içbükey olması özelliği, Neapolis örneklerinde de görülmektedir. Yüksekliklerinin yaklaşık olarak 10-20 cm aralığında olduğu görülen (Erten Yağcı, 1993: 143) ve çoğunlukla renklendirilmemiş, doğal yeşilimsi ya da mavimsi camdan yapılan (Erten Yağcı, 1993: 143; Gürler, 1999: 18, 6-7, Çizim 2, Levha 2; Gürler, 2000: 51-52, no. 56-57; Aydın Tavukçu, 2007b: 146; Atilla ve Okan, 2007: 76, Fig. 6b; Tavukçu, 2020: 158-161, Kat. No. 42-43) şamdan tipli

unguentariumların, MS 1. yy ile 3. yy arasında yaygın olarak üretildiği bilinmektedir (Çakmaklı, 2013: 74). Ayrıca burada olduğu gibi birçok örneğin nekropollerden ele geçmesi şamdan biçimli unguentariumların mezarlara ölü hediyesi olarak sıkça konulduğunu da göstermektedir (Bkz. Aydın Tavukçu, 2007b: 146, Dn. 23). Şamdan biçimli unguentarium örneklerine Suriye, Filistin ve Kıbrıs'taki merkezlerde sıklıkla rastlanmaktadır. Ayrıca Mısır'dan Güney Rusya'ya kadar geniş bir coğrafi alanda örnekleri görülen bu tip unguentariumların benzerlerinin Anadolu'da da görülmesi Doğu Akdeniz kaynaklı olan bu camların Anadolu'da da üretildiğini ve yaygın olarak kullanımının olduğunu göstermektedir (Erten Yağcı, 1993: 144; F. Eker, 2014: 190). K.9'a form açısından çok benzeyen Sardes buluntusu iki örnek (Saldern, 1980: 24, Pl. 6, Res. 126-127), Von Saldern tarafından MS 1. yy sonları ile 2. yy'a verilmiştir. Samothrake buluntusu şamdan tipli bir unguentarium (Dusenbery, 1998: 1120, Res. 5245-3) ve Parion örneği (Aydın Tavukçu, 2007: 146-147, Res. 1, Çiz. 1) ince uzun boyunlu ve üçgen gövdeli olmasıyla K.9 ile paralel form özellikleri taşımaktadır. Isings'in bildirdiğine göre (Isings, 1957: 97), 82A1 grubunda incelenen şamdan tipli bu örnekler (Oliver, 1980: 82, 102; Canav, 1985: 48, Kat. No. 54 vd.; Dusenbery, 1998: 1120, Res. 5245-3), Oliver, Canav ve Dusenbery tarafından MS geç 1. yy-erken 2. yy'a tarihlenmiştir. Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu (Akat ve Fıratlı, 1984: 27, Res. 59a), Yüksel Erimtan Koleksiyonu (Lightfoot ve Arslan, 1992: 84 vd. Res. 40 vd.), Bodrum (Özet, 1998: 133, 88), Tire (Gürler, 2000: 51-53, no. 56-57, 59), Eskişehir (Olçay, 2001: 153, 155, Fig. 11c), Bergama (Atıla ve Gürler, 2009: 78 vd., Kat. No. 121 vd.), Uşak (Çakmaklı, 2013: 74, Res. 7.2), Erzurum Arkeoloji (Öztürk, 2013: 98, Kat. No. 45) ve Elazığ Müzesi'nde (Tavukçu, 2020: 158-161, Kat. No. 42-43) şamdan biçimli unguentariumların erken ve geç özellik gösteren pek çok örneğine rastlanmaktadır. Bütün bu örneklerle dayanarak K.9 için verilebilecek en uygun tarih, MS 2. yy olmalıdır.

Neapolis unguentariumları içerisinde bulunan K.10 ve K.11, oval gövdeye sahip olmalarıyla grup içerisindeki K.9'dan ayrılır. Bu unguentariumlar, önce dışa çekilip sonra içe doğru katlanarak düzleştirilen ağız profiline, uzun-silindirik boyuna ve oval biçimli bir gövdeye sahiptirler. Üretiminde özellikle yeşil ve mavinin tonları ile renksiz cam tercih edilen ve serbest üfleme tekniğinde yapılan bu tip unguentariumlarda, boyundan gövdeye geçiş erken örneklerde daha sert şekildeyken, geçte doğru biraz yumuşamaktadır (F. Eker, 2014: 182). Bu belirleyici özellikler doğrultusunda K.10'un boyundan gövdeye geçişi bir boğumla daha sert işlenmişken, K.11'de bu kısım geç dönem özelliği olarak daha yumuşak verilmiştir. Ancak K.10 ve K.11 arasında bazı küçük farklılıklar olsa da, benzer örnekler incelendiğinde tarihsel olarak bir ayrımın yapılamayacağı anlaşılmıştır. Hayes, Royal Ontario Müzesi'nde korunan K.10 ve K.11 ile benzer form özelliklerine sahip renksiz camdan yapılan bir örneği (Hayes, 1975: 127, Pl. 32, No. 501), MS 3. yy'a tarihlerken, Sardis'te bulunan bir başka benzer eser de (Saldern, 1980: 24, Pl. 7, No. 130; 25, Pl. 9, No. 174) Von Saldern tarafından yine aynı döneme verilmiştir. Bununla birlikte K.10 ve K. 11'de incelenen şamdan tipli unguentariumlarla form açısından paralel birçok örneği, Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu'nda (Akat ve Fıratlı, 1984: 28, res. 62), Tire (Gürler, 2000: 54, no. 62), Bergama (Atıla ve Gürler, 2009: 86, Kat. No. 136 vd.), Uşak (Çakmaklı, 2013: 74-75, Res. 7. 4) ve Kahramanmaraş (F. Eker, 2017: 104-105, TipVC) gibi pek çok müzemizde bulmak mümkündür. Sözü edilen bu örneklerde gerek mezar kontekstleri uyarınca gerekse yapılan analogik

değerlendirmeler sonucunda MS 2. ve 3. yy tarihleri öne çıkmaktadır. Bu nedenle Neapolis eserlerinin de benzer tarihlerde yapılmış olabileceği düşünülmektedir.

Bardaklar

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen açık yeşil renkli camdan şekillendirilen konik bardaklar, bir diğer grubu oluşturmaktadır. Saydam camdan orta kalınlıkta yapılmış olan, K.12 ve K.13 olarak isimlendirdiğimiz bu tip bardaklar genel itibariyle; kesik ağız, derin silindirik bir gövde, hafif içe çökük ve oval tabanlı bir form gösterirler. Bardakların dudak kenarında ve gövdesinde çarkta kesme yöntemi ile oluşturulmuş bantlar yardımıyla süslemeler yapılmıştır. Genellikle saydam yeşil ve tonlarında camdan, serbest üfleme tekniğiyle yapılan bu tip kaplar, MS 1-4. yy'lar arasında yaygındır. Kalıba basma tekniğiyle yapılmış tipin erken örneklerine Pompei'de rastlanmaktadır (Isings, 1957: 44; F. Eker, 2017: 136). Isings tarafından Form 29 grubunda incelenen bu tip bardaklar silindirik, oval veya konik gövdeli olabilmektedir (Isings, 1957: 44, Form 29). İçme kabı olarak kullanılan; K.12 ve K.13 olarak isimlendirdiğimiz konik bardaklar ince keskin ağız kenarlı, tabana doğru daralan silindirik gövdeli, hafif içe çökük düz bir kaideye sahiptir. Her iki Neapolis bardağının da, yüzeyinde birbirlerine paralel çarkta kesme tekniğiyle yapılmış helezonik biçimli çizgiler yer almaktadır. Kahramanmaraş Müzesi'nde yer alan konik gövdeli bir bardak (F. Eker, 2014: 136-137, Kat. No. 38; F. Eker, 2017: 55) Eker tarafından MS 1-2. yy arasına tarihlendirilmişken, Eskişehir Müzesi'nde; derin silindirik gövde ve üzerinde Neapolis örneklerindeki gibi yivlerle süslü bir diğer örnek (Olçay, 2001: 147, fig.1-a) MS 2. yy'a tarihlendirilmiştir. Türkiye Şişecam Fabrikaları Koleksiyonu (Canav, 1985: 82, Kat. No. 129-130) içerisinde neredeyse Neapolis örnekleriyle birebir benzer eserler de dikkate alınarak K.12 ve K.13, MS 1-2. yy aralığına tarihlendirilmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

“Neapolis Nekropolü'nden Cam Eserler” başlıklı bu çalışmada; kâse, unguentarium ve bardaklardan oluşan toplam 13 adet eser tanıtılmıştır. Çalışma kapsamı içerisinde en yoğun grubu, beş farklı alt tipe ait örneklerin bulunduğu unguentariumlar oluşturmaktadır. MS 1. yy ile 3. yy aralığına tarihlendirilen unguentariumlar; konik gövdeli, armudi gövdeli, minyatür küresel gövdeli, tüp biçimli ve şamdan (çan) biçimli olmak üzere çeşitli tiplerden oluşmaktadır. Eserler arasındaki en erken örnek olan kâsenin, kalıp yapımıyla üretildiği ve MÖ 2. yy ortaları ile 1. yy'ın ortaları gibi bir tarihten, geriye kalan tüm eserlerin serbest üfleme tekniği yapıldığı ve MS 1. yy'dan 3. yy'a kadar bir zaman aralığından oldukları anlaşılmıştır. Neapolis eserlerine bütünüyle bakıldığında yeşilimsi sarı, yeşil, mavi ve tonlarının hâkim olduğu görülmektedir. Nekropolden ele geçen bu eserlerin ölü gömme ile de doğrudan bağlantılı olduğu, özellikle unguentariumların; mezarda oluşacak kötü kokuların giderilmesi için içerisine hoş kokulu sıvıların konularak ölünün yanına bırakıldıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte; Neapolis Antik Kenti'nde ve Nekropolü'nde daha önceden herhangi bir arkeolojik çalışma yapılmamış dolayısıyla kent, sınırlı sayıda araştırmaya konu olmuştur. Ancak; sözü edilen bu çalışmalarda kentin zenginliği ve halkın sosyoekonomik gücünü yansıtan yeterli kanıtlar bulunmaktadır. Bu nedenle; Neapolis Antik Kenti'nde Aydın Arkeoloji Müzesi tarafından yapılan kurtarma kazısı sırasında ele geçen cam eserler,

kentte bir cam üretim atölyesinin olabileceğini düşündürse de bu düşüncemizi destekleyen bir döşem henüz ele geçmemiştir.

Bu çalışmanın söz konusu araştırma alanındaki literatür eksikliğini giderilmesine ve kentin cam kap repertuarını ortaya koyacak daha kapsamlı çalışmaların yapılmasına katkı sağlaması umulmaktadır.

Yazar Katkıları

Çalışmaya 1. Yazar: % 40, 2. Yazar: % 60, oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Neapolis Nekropolü'nden Cam Eserler" başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır

Katalog

K.1-Kâse (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-72

Yük.: 6,5 cm, **Cidar:** 0,5 cm, **A.çapı:** 14,6 cm

Renk: Yeşilimsi Sarı

Yapım Tekniği: Kalıplama

Tanım: Hafif içe dönük kalın ağız kenarı, şişkin yuvarlak gövde, yuvarlak dip, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 18

Benzer Örnekler: Met Museum-1, 2022; Akat ve Fıratlı, 1984: 22-23, res. 31-32; Özet, 1998: 43, Kat. No. 13; Atik, 2004: 114, G 5-6; Metropolitan Museum of Art, 1881: pp. 215-6; Met Museum-2, 2022; Grose, 1989: 193-194, Fig. 110, No. 217, 219, 220; Erten, 2018: 96-99, Kat. No. 36; Triantafyllidis, 2006: 151, fig. 6.3; Hayes, 1975: 18, Kat. Nr. 40; Temür ve Özbilgin, 2021: 305-306, Kat. No. 4, Res. 4A; F. Eker, 2017: 46, TipIII.

Tarih: MÖ 2. yy'ın ortaları -1 . yy'ın ortaları

K.2-Konik Gövdeli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-62

Yük.: 8,8 cm, **A.çapı:** 2,4 cm, **K. çapı:** 2,8 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme

Tanım: Kalın dışa çekik ağız kenarı, kısa-kalın silindirik boyun, konik gövde, düz dip, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42, Fig. 22-23; Oliver, 1980: 80, 92; Barag, 1985: 95, Pl. 15, no. 125; Weinberg ve McClellan, 1992: 115-116, no. 79; Whitehouse, 1997: 132, no. 212, 232; Özet, 1998: 81, Kat. No. 44; Gürler, 2000: 33-35, 20-23; Atila ve Gürler, 2009: 40, Kat. No. 48; Öztürk, 2013: 72, Kat. No. 19; K. Eker, 2016: 63-64, Kat. No. U10; Eker ve Eker, 2016: 49, Kat. No. U10; F. Eker, 2017: 106-107, TipVIa; Çokay Kepçe, 2017: 118-119, L42.4, L42.8; Koçhan ve Tan, 2017: 90-92, Kat. No. 5-13;

Erten, 2018: 152-155, Kat. No. 58-59; Temür ve Eker, 2019: 51, 59-60, 62, Kat. No. 37, 45-46, 48; Tavukçu, 2020: 116, Kat. No. 21; Hayes, 1975: 133, Pl. 34, no. 555-558; Lightfoot ve Arslan, 1992: 80-83, Kat. No. 36-39.

Tarih: MS 1. yy

K.3-Konik Gövdeli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-63

Yük.: 7,9 cm, **A.çapı:** 2 cm, **K. çapı:** 2,6 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: Kalın dışa çekik ağız kenarı, kısa-kalın silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde boğum, konik gövde, düz dip, kırık olan boyun gövdeye sonradan yapıştırılmış, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42, Fig. 22-23; Oliver, 1980: 80, 92; Barag, 1985: 95, Pl. 15, no. 125; Weinberg ve McClellan, 1992: 115-116, no. 79; Whitehouse, 1997: 132, no. 212, 232; Özet, 1998: 81, Kat. No. 44; Gürler, 2000: 33-35, 20-23; Atila ve Gürler, 2009: 40, Kat. No. 48; Öztürk, 2013: 72, Kat. No. 19; K. Eker, 2016: 63-64, Kat. No. U10; Eker ve Eker, 2016: 49, Kat. No. U10; F. Eker, 2017: 106-107, TipVIa; Çokay Kepçe, 2017: 118-119, L42.4, L42.8; Koçhan ve Tan, 2017: 90-92, Kat. No. 5-13; Erten, 2018: 152-155, Kat. No. 58-59; Temür ve Eker, 2019: 51, 59-60, 62, Kat. No. 37, 45-46, 48; Tavukçu, 2020: 116, Kat. No. 21; Hayes, 1975: 133, Pl. 34, no. 555-558; Lightfoot ve Arslan, 1992: 80-83, Kat. No. 36-39.

Tarih: MS 1. yy

K.4-Konik Gövdeli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-65

Yük.: 5,8 cm, **A.çapı:** 1,9 cm, **K. çapı:** 1 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: Kalın dışa çekik ağız kenarı, kısa-kalın silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde boğum, konik gövde, düz dip.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42, Fig. 22-23; Oliver, 1980: 80, 92; Barag, 1985: 95, Pl. 15, no. 125; Weinberg ve McClellan, 1992: 115-116, no. 79; Whitehouse, 1997: 132, no. 212, 232; Özet, 1998: 81, Kat. No. 44; Gürler, 2000: 33-35, 20-23; Atila ve Gürler, 2009: 40, Kat. No. 48; Öztürk, 2013: 72, Kat. No. 19; K. Eker, 2016: 63-64, Kat. No. U10; Eker ve Eker, 2016: 49, Kat. No. U10; F. Eker, 2017: 106-107, TipVIa; Çokay Kepçe, 2017: 118-119, L42.4, L42.8; Koçhan ve Tan, 2017: 90-92, Kat. No. 5-13; Erten, 2018: 152-155, Kat. No. 58-59; Temür ve Eker, 2019: 51, 59-60, 62, Kat. No. 37, 45-46, 48; Tavukçu, 2020: 116, Kat. No. 21; Hayes, 1975: 133, Pl. 34, no. 555-558; Lightfoot ve Arslan, 1992: 80-83, Kat. No. 36-39.

Tarih: MS 1. yy

K.5-Konik Gövdeli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-68

Yük.: 13,4 cm, **A.çapı:** 2,6 cm, **K. çapı:** 3 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme

Tanım: Kalın dışa çekik ağız kenarı, silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde oldukça yüzeysel boğum, konik gövde, düz dip, yüzeyde yoğun irizasyon tabakası.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42, Fig. 22-23; Oliver, 1980: 80, 92; Barag, 1985: 95, Pl. 15, no. 125; Weinberg ve McClellan, 1992: 115-116, no. 79; Whitehouse, 1997: 132, no. 212, 232; Özet, 1998: 81, Kat. No. 44; Gürler, 2000: 33-35, 20-23; Atila ve Gürler, 2009: 40, Kat. No. 48; Öztürk, 2013: 72, Kat. No. 19; K. Eker, 2016: 63-64, Kat. No. U10; Eker ve Eker, 2016: 49, Kat. No. U10; F. Eker, 2017: 106-107, TipVIa; Çokay Kepçe, 2017: 118-119, L42.4, L42.8; Koçhan ve Tan, 2017: 90-92, Kat. No. 5-13; Erten, 2018: 152-155, Kat. No. 58-59; Temür ve Eker, 2019: 51, 59-60, 62, Kat. No. 37, 45-46, 48; Tavukçu, 2020: 116, Kat. No. 21; Hayes, 1975: 133, Pl. 34, no. 555-558; Lightfoot ve Arslan, 1992: 80-83, Kat. No. 36-39.

Tarih: MS 1. yy

K.6-Armudi Gövdeli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-66

Yük.: 7,1 cm, **A.çapı:** 1,8 cm, **K. çapı:** 1,1 cm

Renk: Koyu Mavi

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: Dışa taşkın kalın ağız kenarı, kısa-kalın silindirik boyun, orta kısmından aletle sıkıştırılmış dolgun gövde, düz dip, ağız kenarında kırık ve eksik, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 26a

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42, Fig. 21; Canav, 1985: 47, Kat. No. 48; Gençler, 2009: 50-51, Res. 25b, Çiz. VII-69; Gençler Güray, 2011: 247, Fig. 6-5; Vessberg, 1952: 135, Pl. VII-35, 36, 38; Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: 645, Kat. No. 609; Şimşek, 2013: 489, Res. 718; Atila-Gürler, 2008: 25, Kat. No. 17; Öztürk, 2013: 71, Kat. No. 18/86-85; Koçhan-Tan, 2017: 103, Kat. No. 53-54; Erten, 2018: 145, Kat. No. 55.

Tarih: MS 1. yy'ın ilk yarısı

K.7-Küresel Gövdeli Minyatür Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: Etütlük Eser

K. Yük.: 5,2 cm, **A.çapı:** 1 cm, **K. çapı:** 1,4 cm

Renk: Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme

Tanım: İnce-kısa silindirik boyun, dolgun soğan gövde, yuvarlak dip, ağız kenarında kırık ve eksik, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 6

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 41-42, Fig. 19-20; Hayes, 1975: 135, Pl. 34, Cat. No. 543; Löbbing, 2013: 256, Taf. 55, 7, Kat. Nr. 5 (a); Rohde, 1980: 156, Kat. Nr. 18; Lightfoot-Arslan, 1992: 39-40, Kat. No. 6-7; Atila ve Gürler, 2009: 18, Kat. No. 4; Şimşek, Okunak, ve Bilgin, 2011: 645, Kat. No. 610; Şimşek, 2013: 489, Res. 719; K. Eker, 2016: 78, Kat. No. Ş37; Temür ve Eker, 2019: 101, Kat. No. 87.

Tarih: MS 1. yy'ın ilk yarısı

K.8-Tüp Biçimli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-64

Yük.: 10,2 cm, **A.çapı:** 2,1 cm, **K. çapı:** 1 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: Kalın dışa çekik ağız kenarı, ince-uzun silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde boğum, tabana doğru hafif genişleyen dar gövde, düz dip, gövdede irizasyon ve çatlaklar.

Tipoloji: Isings Form 8

Benzer Örnekler: Dusenbery, 1967: 42-43, Fig. 25; Hayes, 1975: 71, pl. 16, 232; Oliver, 1980: 80, 93; Özet, 1998: 74, 39b; Gürler, 2000: 43, 40; Hazinedar Coşkun, 2018: 55, Kat. No. 8-9; Yurtseven, 2006: 95, Res. 34, Çiz. 27; Gençler Güray, 2011: 247, Fig. 7, 1-3; Koçhan-Tan, 2017: 93, Kat. No. 18.

Tarih: MS 1. yy veya ortaları

K.9-Şamdan (Çan) Biçimli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-67

K. Yük.: 12,3 cm, **A.çapı:** 1 cm, **K. çapı:** 2,8 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: İnce-uzun silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde boğum, konik gövde, hafif içe çökük dip, ağız kenarı kırık ve eksik, yüzeyde irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 82A1

Benzer Örnekler: Saldern, 1980: 24, Pl. 6, Res. 126-127; Dusenbery, 1998: 1120, Res. 5245-3; Aydın Tavukçu, 2007b: 146-147, Res. 1, Çiz. 1; Akat ve Fıratlı, 1984: 27, Res. 59a; Lightfoot ve Arslan, 1992: 84 vd. Res. 40 vd.; Özet, 1998: 133, 88; Gürler, 2000: 51-53, no. 56-57, 59; Olcay, 2001: 153, 155, Fig. 11c; Atila ve Gürler, 2009: 78 vd., Kat. No. 121 vd.; Çakmaklı, 2013: 74, Res. 7.2; Öztürk, 2013: 98, Kat. No. 45; Tavukçu, 2020: 158-161, Kat. No. 42-43.

Tarih: MS 2. yy

K.10- Şamdan (Çan) Biçimli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: Etütlük eser

Yük.: 13 cm, **A.çapı:** 3,5 cm, **K. çapı:** 4,2 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme-Aletle Şekillendirme

Tanım: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince-uzun silindirik boyun, boyun-gövde geçişinde boğum, oval gövde, hafif içe çökük dip, yüzeyde yoğun irizasyon tabakası.

Tipoloji: Isings Form 82A1

Benzer Örnekler: Hayes, 1975: 127, Pl. 32, No. 501; Saldern, 1980: 24, Pl. 7, No. 130; 25, Pl. 9, No. 174; Akat ve Fıratlı, 1984 s. 28, res. 62; Gürler, 2000, s. 54, no. 62; Atıla ve Gürler, 2009, s. 86, Kat. No. 136 vd.; Çakmaklı, 2013: 74, Res. 7. 4; F. Eker, 2017: 104-105, TipVC.

Tarih: MS 2-3. yy

K.11- Şamdan (Çan) Biçimli Unguentarium (Görsel 1)

M. Env. No.: 2013-69

Yük.: 15,6 cm, **A.çapı:** 2,3 cm, **K. çapı:** 3,3 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme

Tanım: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince-uzun silindirik boyun, oval gövde, hafif içe çökük dip, gövdede kırık ve eksik parça, yüzeyde yoğun irizasyon tabakası.

Tipoloji: Isings Form 82A1

Benzer Örnekler: Hayes, 1975: 127, Pl. 32, No. 501; Saldern, 1980: 24, Pl. 7, No. 130; s. 25, Pl. 9, No. 174; Akat ve Fıratlı, 1984: 28, res. 62; Gürler, 2000: 54, no. 62; Atıla ve Gürler, 2009: 86, Kat. No. 136 vd.; Çakmaklı, 2013: 74, Res. 7. 4; F. Eker, 2017: 104-105, TipVC.

Tarih: MS 2-3. yy

K.12-Bardak (Görsel 2)

M. Env. No.: 2013-70

Yük.: 11 cm, **Cidar:** 0,2 cm, **A.çapı:** 7,9 cm, **K. çapı:** 4,2 cm

Renk: Açık Yeşil

Yapım Tekniği: Serbest Üfleme, Aletle Şekillendirme

Tanım: İnce keskin ağız kenarı, geniş-silindirik gövde, düz dip, yüzeyde helezonik çizgiler, irizasyon tabakası.

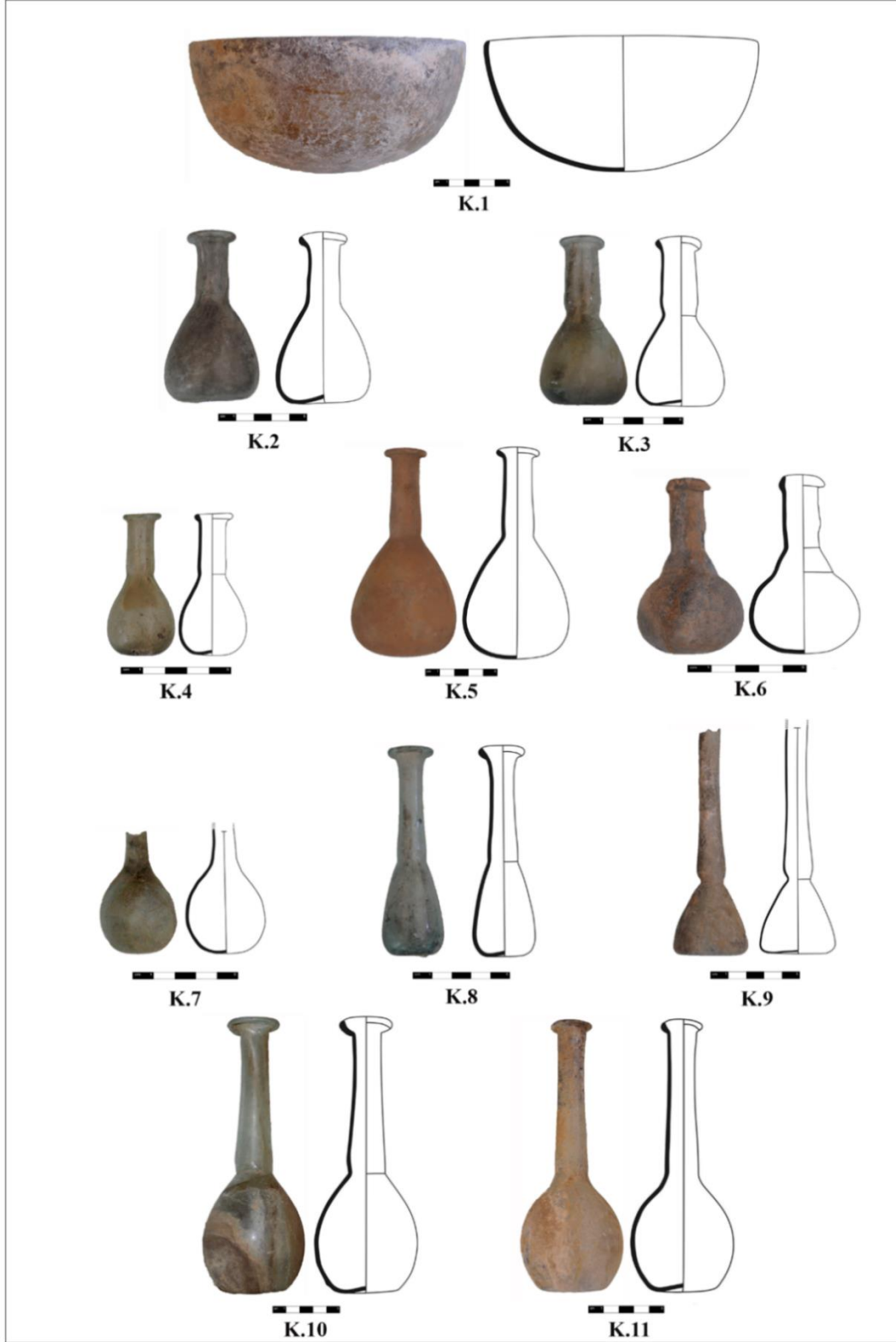
Tipoloji: Isings Form 29

Benzer Örnekler: F. Eker, 2014: 136-137, Kat. No. 38; F. Eker, 2017: 55; Olcay, 2001: 147, fig.1-a; Canav, 1985: 82, Kat. No. 129-130.

Tarih: MS 1-2. yy

K.13-Bardak (Görsel 2)**M. Env. No.:** 2013-71**Yük.:** 11,3 cm, **Cidar:** 0,2 cm, **A.çapı:** 8,4 cm, **K. çapı:** 5,6 cm**Renk:** Açık Yeşil**Yapım Tekniği:** Serbest Üfleme, Aletle Şekillendirme**Tanım:** İnce keskin ağız kenarı, geniş-silindirik gövde, düz dip, yüzeyde helezonik çizgiler, çatlaklar ve irizasyon tabakası.**Tipoloji:** Isings Form 29**Benzer Örnekler:** F. Eker, 2014: 136-137, Kat. No. 38; F. Eker, 2017: 55; Olcay, 2001: 147, fig.1-a; Canav, 1985: 82, Kat. No. 129-130.**Tarih:** MS 1-2. Yy

Görseller

Görsel 1. Kase ve Unguentariumlar

Görsel 2. Bardaklar

Kaynakça

- Akat, Y., Fıratlı N. ve Kocabaş, H. (1984). *Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu Cam Eserler Kataloğu*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Akdeniz, E. (2002). Büyük Menderes Havzasında Prehistorik Yerleşim Dokusu. *Belleten LXVI, Sayı 245, Türk Tarih Kurumu*, 1-36.
- Akkurnaz S. ve Çorbacıoğlu Y. (Ed.) (2021). *Aydın'daki Antik Yerleşimler*. Nazilli ve Çevresinin Arkeolojik Zenginlikleri içinde (s. 6-54). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Akkurnaz, F. B. (2016). *Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Anderson, V. R. –Stojanovic. (1987). The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria. *Stobi, AJA (91)*, 105-122.
- Atik, Ş. (2004). *MÖ 1.Binde Anadolu'da Cam Üretimi ve Tasarımı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atila, C. ve Gürler, B. (2009). *Bergama Müzesi Cam Eserleri, Glass Object From Bergama Museum*. İzmir: Çağdaş Matbaa.
- Atilla, C. ve Okan, E. (2017). Glass Vessels from Bolu Museum, *Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat*, 155, 73-82.
- Avli, A. (2020). *Neapolis Nekropolünden İki Oda Mezar ve Buluntuları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın Tavukçu, Z. (2007a). *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın Tavukçu, Z. (2007b). Parion Güney Nekropolü'nden Bir Grup Cam Eser, *Sanat Dergisi*, 12, 145-161.

- Aydın Tavukçu, Z. (2019). Neapolis Nekropolü'nden Bir Bronz Kandil. Orhan Çoban ve ark. (Yay. Haz.). *Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler Cilt 2 içinde* (s. 171-180). Ankara: Gece Akademi.
- Aydın Tavukçu, Z. ve Avli, A. (2021). Neapolis Nekropolünden Bir Grup Altın Epistomion, Mehmet, A. Y., Can, B. ve Işıklı, M. (Yay. haz.), *Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan içinde* (s. 67-90), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Aydın Tavukçu, Z. ve Coşkun, S. (2021). Tralleis Güney Nekropolü'nden Minyatür Cam Şişeler, Mehmet, A. Y., Can, B. ve Işıklı, M. (Yay. haz.), *Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan içinde* (s. 91-106), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Barag, B. (1985). *Catalogue of Western Asiatic Glass In The British Museum*, Vol. I, London: Trustees of the British Museum.
- Birsel, İ. (2015). *Karia Mezar Mimarisi, Klasik Dönem Öncesi*, İzmir: Sergi Yayınevi.
- Canav, Ü. (1985). *Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A. Ş. Cam Eserler Koleksiyonu*. İstanbul: Ancient Glass Collection.
- Canav Özgümiş, Ü. (2013). *Çağlar Boyu Cam Tasarımı*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Civelek, A. (2001). *Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çakmaklı, Ö. D. (2007). *Uşak Arkeoloji Müzesi'nde Korunan Roma Dönemi'ne Ait Cam Eserler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakmaklı, Ö. D. (2013). Uşak Arkeoloji Müzesine Kazı Dışı Yollardan Kazandırılmış Roma Dönemine Ait Bir Grup Cam Kap, *Kaunos/Kbid Toplantıları 2, Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu* (17-20 Haziran 2010) içinde (s. 65-82), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Çelgin, G. (2011). *Eski Yunanca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Çokay Kepçe, S. (2017). Perge Batı Nekropolis Mezar Buluntuları, 1997-2007 Yılları Arasında 169 Numaralı Parselde Yürütülen Çalışmalar, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi (ABAAM) Yayınları SA. 11* içinde (s. 118-119), İstanbul: Ege Yayınları.
- Çörtük, U. (2007). Kuzey Karia Akçay (Harpasos) Vadisi Mimarisi Hakkında Bir Araştırma, *III-IV. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, Anadolu/Anatolia Ek Dizi No.2/Supplement Series Nr. 2*, (37-60).
- Dusenbery, E. (1967). Ancient Glass From the Cemeteries Of Samothrace. *Journal of Glass Studies*, Vol. 9, 34-49.

- Dusenbery, E. (1998). *Samothrace The Nekropoleis*, Nekropoleis and Catalogues of Burials. New Jersey: Princeton University.
- Eker, F. (2014). *Kahramanmaraş Müzesi'ndeki Cam Eserler*. (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Eker, F. (2017). *Kumdan Sızan Kültürler Kahramanmaraş Müzesindeki Cam Kaplar*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi.
- Eker, K. (2016). *Tokat Müzesi'ndeki Cam Eserler ve 3D Modelleme Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Eker, K ve Eker, F. (2016). *Tokat Müzesi'ndeki Cam Kaplar*. A. Y. Tavukçu (Yay. Haz.). Norderstedt: Lambert Academic Publishing.
- Erten Yağcı, E. (1993). *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erten, E. (2018). *Silifke Müzesi Cam Kataloğu*. Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Gençler, Ç. (2009). *Elaiussa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gençler Güray, Ç. (2011). Elaiussa Sebaste'nin Roma Dönemi Cam Buluntuları. *OLBA XIX, Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi*, Kaam Yayınları, Mersin, 233-266.
- Grose, D. F. (1989). *The Toledo Museum of Art, Early Ancient Glass*, Core-Formed, Rod-Formed, and Cast Vessels and Objects From The Late Bronze Age to The Early Roman Empire, 1600 B.C. To A.D. 50, New York.
- Gürler, B. (1999). Tire'de Bulunmuş Erken Roma Devrine Ait Cam Eserlerden Oluşan Mezar Grubu. *Bulleten*, Türk Tarih Kurumu, 63 (236), 15-22.
- Gürler, B. (2000). *Tire Müzesi Cam Eserleri*. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi.
- Hayes, J. W. (1975). *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum A Catalogue*. Canada: The Hunter Rose Company.
- Hazinedar Coşkun, T. (2018). *Tire Müzesi Koleksiyonundan Bir Grup Cam Şişe*. *Tüba-Ked*, 18, 49-60.
- Hazinedar Coşkun, T. (2019). Özel Bir Koleksiyonun Düşündürdükleri: Koray Selçik Koleksiyonu Cam Eserlerinden Örnekler, *Sanat Tarihi Dergisi*, XXVIII/2, 549-569.
- Hellström, P. (1965). *Glass, Labraunda: Swedish Excavationss and Researches*. Vol. II, Part 1, Lund: 53-54.
- Isings, C. (1957). *Roman glass from dated finds*. Groningen/Djakarta: J.B. Wolters.
- Kabağaç, S. ve Alova, E. (1995). *Latince Türkçe Sözlük*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

- Kaya, B. ve Temür, A. (2021). Amisos'tan Bir Grup Mezar Buluntusu: Unguentarium. *TÜBA-KED*, Sayı 23, 141-160.
- Koçhan, N. Ve Tan, T. (2017). Bandırma Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam Eserler. *Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat*, 155, 83-106.
- Küçükören, C. C. (2010). *Ege'de Bir Anadolu Uygarlığı "Karia"*. İstanbul: Ekin Yayın Grubu.
- Lightfoot, C. S., Arslan, M. (1992). *Anadolu Antik Camları, Yüksel Erimtan Koleksiyonu*. Ankara: Ünal Offset.
- Löbbing J. P. (2013). Eine Glassammlung aus Grevenbroich im Archäologischen Museum der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. *Boreas*, 36, 251-287.
- Met Museum-1. (2022, April). Glass hemispherical bowl.
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/248924>.
- Met Museum-2. (2022, April). Glass hemispherical bowl,
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/245193>.
- Metropolitan Museum of Art. (1881). *Twelfth Annual Report of the Trustees of the Association for eight months ending December 31*, pp. 215-6, New York.
- Mortensen, J. L. (2014). *The Implications of Content Analysis for the Interpretation of Unguentaria in Museum Collections*. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Anthropology, University of Wisconsin-Milwaukee.
- Olçay, B. Y. (2001). Ancient Glass Vessels in Eskişehir Museum. *Anatolian Studies*, Vol.51, 147-157.
- Oliver, A, Jr. (1980). *Ancient Glass in the Carnegie Museum of Natural History*. Pittsburgh, The Board of Trustees, Pittsburgh. Pennsylvania: Carnegie Institute.
- Özet, A. (1998). *Dipten Gelen Parıltı, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özgümüş, Ü. (2000). *Anadolu Camcılığı*. İstanbul: Pera Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2013). *Erzurum Müzesi Cam Eserleri*. Erzurum: Mega Ofset.
- Ramsay, W. M. (Çev. Mihri Pektaş). (1960), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Rohde, E. (1980). *Antike Glas, Eine Vorlage aus den Beständen der Berliner Antiken-Sammlung*. Forschungen und Berichte Museen zu Berlin.
- Saldern, A. V. (1980). *Ancient and Byzantine Glass From Sardis*. University Of Pennsylvania.
- Sarin, Ü. (2021). Harpasa Antik Kenti. S. Akkurnaz ve Y. Çorbacıoğlu (Yay. haz.). *Nazilli ve Çevresinin Arkeolojik Zenginlikleri içinde* (s. 171-185). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

- Stern, E. M. (1977). *Ancient Glass at the Fondation Custodia-Collection Frits Lugt*. Paris: Groningen.
- Şahin, N. (1996). Beyaz Lekythoslar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölü Kültü. *Arkeoloji Dergisi IV*, 143-167.
- Şimşek, C., Okunak, M. ve Bilgin, M. (2011). *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*. C. Şimşek (Yay. Haz.) İstanbul.
- Şimşek, C. (2013). *Laodikeia (Laodicea ad Lycum) laodikeia Çalışmaları 2*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Talbert, R. J. A. (2000). *Barrington Atlas of the Greek and Roman World*. New Jersey: Princeton University.
- Taştemür, E. (2017). Arkeolojik Veriler Işığında Camın Tarihsel Süreci. *Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt. 7, Sayı 13, 67-91.
- Tavukçu, A. Y. (2020). *Elazığ Müzesi Cam Eserleri*. Z. Aydın Tavukçu (Yay. Haz.). Erzurum: Ertual Akademik Yayıncılık.
- Tavukçu, A. Y. ve Eker, K. (2021). Antik Çağda Cam Sanatı ve Cam Yapım Tekniklerinin Tarihi Gelişimi, Mehmet, A. Y., Can, B. ve Işıklı, M. (Yay. haz.), *Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan içinde (s. 729-746)*, Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Tekçam, T. (2007). *Arkeoloji Sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tekocak, M. (2013). Akşehir Nasrettin Hoca Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam Eser. *Kaunos/Kbid Toplantıları 2, Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu (17-20 Haziran 2010)* Ankara, 127-142.
- Temür, A. ve Eker, F. (2019). *Sinop Müzesi Cam Eserler Kataloğu*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Temür, A. ve Özbilgin, Ö. (2021). Samsun Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam Kâse. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı 31, 297-324.
- Triantafyllidis, P. (2006). Late Hellenistic Glass from Kos, Dodecanese, Greece, *Jornal of Glass Studies, Volume 48* (s. 145-161), The Corning Museum of Glass, Corning.
- Uysal, Z. (2008). *Kubad-Abad Sarayı Cam Buluntuları (1981-2004)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Vessberg, O. (1952). Roman Glass in Cyprus. *Opuscula Archaeologica* 7, 109-165.
- Weinberg, G. D. Ve McClellan, M. C. (1992). *Glass Vessels in Ancient Greece*. Athens: Archaeological Receipts Fund.
- Whitehouse, D. (1997). *Roman Glass in the Corning Museum of Glass*. New York: Corning.
- Yağcı, E. E. (1993). *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yurtseven, F. (2006). Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları. *Anadolu/Anatolia*, 31, 91-121.

Extended Abstract

Maiandros River (Buyuk Menderes), flowing from east to west; It was a source of transportation between Lydia, Ionia and Caria regions in ancient times, and with its fertile plain, small side branches coming from the mountains and alluvial valleys formed by these small streams, it has been an important living space for human beings and an important source for civilizations. Morsynos, Harpasos and Marsyas streams are among the streams that join Maiandros. In the Harpasos Valley, there are the ancient cities of Harpasa, Bargasa, Neapolis and the settlement of Kystis, which looks like a small castle, to the east and west of the stream, from north to south. Today, the Akçay River forms a natural border between Aydın's Bozdoğan District and Yazıkent Town. As a result of the researches, it was revealed that this location, located in the east of Harpasos, may be the necropolis area of the ancient city of Neapolis/Aurelia. The Harpasos Valley and its fertile lands are the reason why there were many settlements around it in ancient times. People who settled near the Harpasos River have lived here for many years. Neapolis Ancient City is one of these cities. Neapolis, which is one of the Carian cities and continues to be inhabited without interruption, is an important center that has been inhabited since the Early Bronze Age.

Today, in the Necropolis area of the Neapolis Ancient City, which is located in Aydın province, Bozdoğan District, Yazıkent location; As a result of a rescue excavation carried out by the Aydın Archeology Museum in 2010, two chamber tombs were unearthed. Considering the researches, the tomb architecture and the dating of the vessels; It was understood that one of the chamber tombs was a Hellenistic Period and the other a Roman Period structure. From these graves; High quality oil lamps, unguentarium, amphora, urn, lagynos, inkwell, mouth-eye bands, earrings, rings, pendants, coins, mirrors, etc. made of gold, terracotta, glass, bronze or faience materials. A total of 168 artifacts were recovered. Although these artifacts recovered from the two chamber tombs are quite diverse in terms of materials and types, they were revealed in the light of similar examples that can all be dated from the 3rd century BC to the 4th century AD at the latest. When we look at the history of the works in general, it is seen that the tombs were used intensively in the Roman Period.

It has been determined that the chamber tomb, in which 13 glass vessels were found, was made in the Hellenistic Period and was used until the end of the Roman Period. There are various examples such as bowls, unguentariums and glasses among the 13 glass works in question. Most of them are; Conical body, piriform body, miniature spherical body, tubular and bell-shaped body, which is divided into various sub-types, form the vessel called unguentarium. The earliest example among the Neapolis artifacts is the bowl produced by molding, which is understood to belong to the Hellenistic Period. Except for the bowl, which is understood to have been produced by molding and dates from the middle of the 2nd century BC to the middle of the 1st century, all of the artifacts were shaped by tooling with the free blowing technique, which is thought to have emerged in Syria in the 1st century BC. When the Neapolis works are examined in their entirety, it is seen that greenish yellow, green, blue and their tones are dominant. It is understood that among the artifacts produced in a wide range of dates from the middle of the 2nd century BC to the 3rd century AD, especially the unguentariums were associated with burial rituals, and that fragrant liquids were placed next to the dead in order to remove the bad smells that will occur in the grave. The works evaluated in this context; They were grouped typologically and dated as a result of analogical evaluations made with known examples in ancient glass art.

With this; No archaeological work has been done in the Neapolis Ancient City and its Necropolis before, so the city has been the subject of limited research. However; In these studies, there is sufficient evidence reflecting the wealth of the city and the socioeconomic power of the people. Because; Although the glass artifacts found during the salvage excavation carried out by the Aydın Archeology Museum in the Ancient City of Neapolis suggest that there may be a glass production workshop in the city, no flooring supporting our idea has yet been found. It is hoped that this study will contribute to the elimination of the lack of literature in the research area and to make more comprehensive studies that will reveal the glass container repertoire of the city.

